JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Pedagogická fakulta

Oddělení ruského jazyka a literatury

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Internacionalismy v učebnicích ruského jazyka

Internacionalisms in Russian Language Textbooks

Vypracovala: Gabriela Diasová

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Marta Vágnerová, Ph.D

Studijní obor: Cizí jazyk pro evropský a mezinárodní obchod-ruský jazyk

České Budějovice 2013

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Internacionalismy v učebnicích ruského jazyka“ vypracovala samostatně a všechny materiály použité k jejímu vytvoření uvádím v seznamu informačních zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b) zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 29. 4. 2013

…….

Gabriela Diasová

Poděkování:

Ráda bych poděkovala své vedoucí práce PhDr. Martě Vágnerové, Ph.D. za její vstřícný individuální přístup, cenné rady a připomínky.

Název práce: Internacionalismy v učebnicích ruského jazyka

Vypracovala: Gabriela Diasová

Vedoucí práce: PhDr. Marta Vágnerová, Ph.D.

Anotace:

Počet stran: 47, Úvod, Teoretická část, Praktická část, Závěr, Resumé v ruském jazyce, Seznam použité literatury, Příloha.

V této bakalářské práci byly zmapovány internacionalismy aktuálně užívané v učebnicích ruského jazyka. Teoretická část je zaměřena na uvedení do problematiky internacionalizace jazyka a vymezení internacionalismů. Praktickou část tvoří slovníček vyexcerpovaných internacionalismů a následná analýza vyexcerpovaného materiálu podle různých kritérií.

Title of the thesis: Internacionalisms in Russian Language Textbooks

Written by: Gabriela Diasová

Supervisor of the thesis: PhDr. Marta Vágnerová, Ph.D.

Number of pages: 47, Introduction, Theoretical part, Prctical part, Conclusion, Resume in Russian language, Bibliography, Appendix.

The objective of the thesis is to map the internacionalisms which are actually used in textbooks of Russian language. The theoretical part focuses on the basic questions of language internationalisation and it also defines and clarifies the meaning of the term internationalism. The practical part is based on a dictionary comprising internationalisms used in textbooks of Russian languagepublished in Czech republic and on the subsequent analysis of excerpted material according to different criteria.

Obsah

Úvod 7
TEORETICKÁ ČÁST 9
1 Pojem „internacionalismus“ 9
2 Jazyková situace a vývojové tendence ruštiny a češtiny 10
3 Internacionalizace a její projevy 15
4 Proces přejímání a jeho fáze 17
5 Původ přejatých slov 18
6 Internacionalismy a odborné názvosloví 19
7 Ke struktuře internacionalismů a zdrojovým jazykům 20
8 Negativní stránky a potíže spojení s přejímáním slov 21
9 Pozitivní stránky a výhody používání internacionalismů 22
PRAKTICKÁ ČÁST 23
1 Slovníček internacionalismů 23
2 Analýza vyexcerpovaného materiálu 42
Závěr 44
Резюме 45
Seznam použité literatury 46
Seznam internetových zdojů 47
Příloha 49

Úvod

Tématem této bakalářské práce jsou Internacionalismy v učebnicích ruského jazyka. Toto téma jsem si vybrala proto, že jsem vášnivým milovníkem cizích jazyků a internacionalismy jsou chytrým pomocníkem v celosvětové cizojazyčné komunikaci. Pro studenta učícího se několik jazyků jsou internacionalismy významnou pomůckou, jež mu v mnohém zjednoduší práci a učení dalšího cizího jazyka pro něj bude lehčí. Jen je důležité uvědomovat si, která slova jsou opravdu internacionalismy a která se tak jen tváří.

Cílem této práce je prozkoumat výskyt internacionalismů v učebnicích ruského jazyka. Co se týče zastoupení internacionalismů, zaměřila jsem se na učebnice pro střední školy. Důvodem k tomuto rozhodnutí byl fakt, že učebnice pro ZŠ a VŠ nejsou pro objektivní posouzení zastoupení internacionalismů v obecné ruštině vhodné. Učebnice pro ZŠ jsou příliš hravé a pohádkové a výskyt internacionalismů je v nich velmi omezený. Učebnice pro VŠ jsou naproti tomu příliš úzce odborně zaměřené na to, aby se daly použít k objektivnímu zkoumání. Po prozkoumání dostupných jazykových učebnic jsem se rozhodla téma zúžit na v současné době nejčastěji používané učebnice ruštiny na středních školách v České republice, jimiž jsou série učebních kompletů Класс! a Радуга по-новому.

Práce je rozdělena do dvou částí, teoretické a praktické. V teoretické části je 9 kapitol: 1 Pojem „internacionalismus“, 2 Jazyková situace a vývojové tendence ruštiny a češtiny, 3 Internacionalizace a její projevy, 4 Proces přejímání a jeho fáze, 5 Původ přejatých slov, 6 Internacionalismy a odborné názvosloví, 7 Ke struktuře termínů a zdrojovým jazykům, 8 Negativní stránky a potíže spojené s přejímáním slov, 9 Pozitivní stránky a výhody používání přejatých slov a internacionalismů. Jak je patrné z názvů kapitol, teoretická část čtenáři zpřesňuje pojmy internacionalismus a internacionalizace. Dále se snaží nastínit, jakým způsobem a z kterých jazyků proces přejímání probíhá, různé obtíže s tímto spojené, ale i pozitivní stránky a důvody užívání internacionalismů v jazyce. Praktická část obsahuje slovníček internacionalismů vytvořený z materiálu vyexcerpovaného ze sérií učebních kompletů Класс! (1., 2. a 3.

díl) a Радуга по-новому (1., 2., 3., 4. a 5. díl) a také následnou analýzu tohoto vyexcerpovaného korpusu.

Jako přílohu přikládám Aktuální stav učebnic ruského jazyka dostupných v českobudějovických knihovnách (107 knih) a seznam knih dostupný v českých knihkupectvích (24 knih), v němž neopakuji ty, které jsou zařazeny již v seznamu knihoven.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Pojem „internacionalismus“

Na začátku je třeba definovat pojem „internacionalismus.“ Tento pojem lze nahlížet z několika stran, a tak i naše definice se bude sestávat z několika různorodých zdrojů. Jako první uvádíme jeden z nejobecnějších výkladů tohoto pojmu, podle webového slovníku,[1] kde je internacionalismus definován jako „slovo nebo výraz vyskytující se v několika jazycích a zároveň mající v nich stejný nebo podobný význam.“ Toto vymezení je však příliš obecné. Abychom s tímto pojmem mohli dále pracovat, je třeba ještě užšího vymezení. K němu nám pomůže práce Markéty Koldové z Masarykovy univerzity[2], která naznačuje, že tyto lexikální jednotky mezinárodní vznikly jako důsledek jednak vývojových tendencí světových jazyků, ale také samozřejmě jako důsledek vzájemného kulturně historického působení národů a jejich jazyků. Zdenka Tichá uvádí ve svém příspěvku Terapie[3] do sborníku Internacionalismy v nové slovní zásobě, že internacionalismy jsou cizí slova, která se vyskytují v několika nepříbuzných jazycích a jejich původ najdeme z velké části v jazycích jako je latina a řečtina.

Internacionalizace je výraznou vývojovou tendencí současné ruštiny i češtiny a samozřejmě i řady dalších jazyků. Diana Svobodová (2009) definuje internacionalizaci jako „dynamický proces vyvolaný neustálým rozšiřováním jazykových kontaktů v celosvětovém rámci. Je představována přejímáním, resp. Aktuálním užíváním jazykových prostředků cizího původu (především anglicismů, resp. Internacionalismů)“[4] Roste počet a frekventovanost nejen internacionalismů, ale i mezinárodních morfémů používaných při tvorbě nových slov. Internacionalizace ovlivňuje jazyk nejen přejímáním slov (doplňování slovní zásoby) ale i tím, že způsobuje změny, jako je např. vznik nových slovotvorných modelů, syntaktických struktur aj.

[1] Podle www.slovnik-cizich-slov.net/internacionalismus-internacionalismus
[2] Přejatá slova v ruských a českých textech se sportovní tématikou (vedoucí práce PhDr. Jiří Gazda). Brno, 2009
[3] Zdeňka, Tichá: Terapie (K jednomu internacionálnímu slovotvornému komponentu), sborník z konference Internacionalismy v nové slovní zásobě. Praha, 2003 (s. 215)
[4] Svobodová, Diana: Aspekty hodnocení cizojazyčných přejímek: Mezi módností a standardem. Ostrava, 2009

Internacionalizace je charakteristická pro všechny současné slovanské jazyky. Je přímým důsledkem současných trendů, jako je migrace a informatizace. Tyto trendy vedou ke globalizaci komunikace (národní i mezinárodní), jež pomáhá odstraňovat komunikační bariéry.

Na internacionalizaci lze podle Diany Svobodové (2009) nahlížet ze dvou pohledů: „Buď se jazyk může stávat internacionálním v tom smyslu, že slouží mezinárodní komunikaci a přitom si více či méně zachovává svou svébytnost“ (př. anglický jazyk), „nebo naopak podléhá vlivům jiného jazyka, event. více jazyků, čímž se rozšiřuje o nové prvky.“ (př. český jazyk).[5]

2 Jazyková situace a vývojové tendence ruštiny a češtiny

K posouzení jazykové situace jakéhokoliv jazyka je potřeba si uvědomit, že jazyky jednotlivých jazykových společenství jsou v neustálém kontaktu s jazyky ostatních. A neméně důležitý je i fakt, že jazyk má velmi dynamickou povahu, neustále se mění a posouvá svůj vývoj kupředu. Procesy neustálého doplňování slovní zásoby jazyka probíhající samozřejmě v souladu s platnými slovotvornými pravidly daného jazyka se nazývá dynamika slovní zásoby. Jde o procesy měnící slovní zásobu a v ní existující pojmenování podle potřeb nositelů jazyka měnících se v důsledku změn ve společnosti. Dynamicky působí především protichůdné tendence jazyka (ruského i českého), tj. tendence intelektualizace versus demokratizace jazyka, tendence terminologizace versus determinologizace a tendence k internacionalizaci versus tendence k tvorbě slov z vlastních prostředků daného jazyka. Dynamická povaha jazyka je způsobena neustálým napětím mezi nimi. Jako důležitý faktor také působí neustálý a téměř neomezený růst potřeby nových pojmenování.

Celá Evropa se transformuje a prochází vývojovými změnami, které mají dalekosáhlý dopad na všechny oblasti mezilidské komunikace. Tyto změny jsou

[5] Svobodová, Diana: Aspekty hodnocení cizojazyčných přejímek: Mezi módností a standardem. Ostrava, 2009 (s. 21)

především následující tři typy sociálních procesů: jako první uveďme modernizaci, rozumí se obrovský nárůst informatizace společnosti a rozvoj ve všech oblastech lidského bádání (věda a technika, industrializace aj.). Druhým procesem je z důvodu rostoucí životní úrovně vznik společnosti hromadné spotřeby. A třetím, neméně důležitým, je globalizace, která s sebou přináší rozvoj ekonomiky, politiky a kultury a jejich přesah za hranice původních prostorových rámců. Jak uvádí Jiří Gazda (2007), společenská komunikace je nejdůležitější nástroj uskutečňování změn v politické, ekonomické, kulturní i sociální oblasti.[6] A tyto změny se zároveň samozřejmě v jazyce projevují a mění jej.

V zemích východní a střední Evropy je vývoj značně poznamenám tím, že se společnost musí vyrovnávat s nepovedeným socialistickým experimentem z nedávné minulosti. Přestože je společnost nadšená a snaží se vstřebávat zvenčí co nejvíce nových věcí, brzdí ji zklamání z dějů minulých a pocit ekonomické a sociální nejistoty. Obojí se odráží v jazyce a komunikaci jako takové. Právě přelom 80. - 90. let byl pro tyto země zlomovým a zcela zásadně změnil život společnosti. Politické a společenské změny těchto let byly v jednotlivých zemích v zásadě velmi podobné, ale každá tato země má své odlišnosti, díky nimž i její vývoj je mírně specifický a určitým způsobem i mírně odlišný od ostatních. Právě v Rusku, zemi původu totalitního režimu, pozorujeme nejsilnější frustraci, která se stále ještě projevuje v současném ruském jazyce. Je způsobena tím, že zde totalitní režim existoval přes 75 let. V období režimu existoval a byl prosazován silně politizovaný jazyk, dnes někdy nazývaný „новояз“ (podle principu vědeckého orwelismu je připodobňován k „newspeaku“), jehož se po pádu režimu ruština chtěla a potřebovala rychle zbavit. Tento sovětský totalitní jazyk a velmi dlouhá doba vlády totalitního režimu s jeho ideologií způsobily, že se lidé neuměli spontánně vyjadřovat a měli markantní nedostatek myšlenek, které by mohli sdělovat a slov jako prostředků k takovému sdělení. V Rusku se tato neschopnost spontánního vyjadřování projevila už po r. 1985, zatímco v Čechách až po roce 1989. Potřeba vyjadřovat loajálnost k režimu ve veřejné komunikaci způsobila nárůst použití slov fiktivních a bezobsažných, která však vyjadřovala loajalitu a stala se jejím symbolem. Docházelo tak k potlačování a ochuzování ostatního jazyka. Jak zmiňuje Jiří Gazda

[6] Gazda, Jiří: Jazyková situace ruštiny v transformující se Evropě. Brno, 2007

(2007) „bylo ohroženo stylové bohatství jazyka, zmenšoval se prostor pro individuální variantnost řeči.“[7]

Tento oficiální jazyk totalitní společnosti byl založen na fikcích a faktech. Vzhledem k tomu, že jeho hlavní funkcí byla funkce ovlivňovací, fikce byly smyšlené a vydávané za realitu; fakta byla zneužita jako důkaz fiktivních smyšlenek a byla použita v jiném kontextu, tak, aby byla přesvědčivým důkazem. Jako příklad lze uvést publicistické texty totalitního období, které se vyznačovaly minimální informativní funkcí a zároveň maximální funkcí ovlivňovací. V současné době, díky existenci masové komunikace (tzv. „masmédia“), která využívá nezávislé zdroje informací, je zastírání faktů zveřejňováním fikcí velmi problematické. Nositelé jazyka jsou totiž kvůli minulým zkušenostem citliví na sebemenší pokusy o ovlivňování a přetváření informací. Přes veškerou snahu o úplné osvobození se od řečových stereotypů politizovaného jazyka, se dnes stále používají jeho prvky, a to hlavně ve frazeologii.

Důsledky zlomového období přelomu 80. - 90. let lze ve stručnosti vymezit následujícími změnami: oslabení a mizení cenzury, ve veřejné komunikaci se objevuje spontánní vyjadřování, přibývají i žánry veřejné komunikace (např. diskuse „kulaté stoly“), jsou aktivně hledány nové vyjadřovací prostředky, ale objevuje se i navracení se k některým starým pojmenováním. V současné době vývoj jazyka způsobuje ovlivňování spisovného jazykového standardu mluveným jazykem tzv. demokratizací jazyka (či „zhovorovění“), která vznikla z potřeby diferenciace (tzn. odlišení se) určitých skupin. Další vývojovou tendencí je v oblasti hromadných sdělovacích prostředků „pseudodemokratizace“, vzniklá z potřeby přiblížit se co nejvíce vkusu diváků, čtenářů a posluchačů. Na pseudodemokratizaci těsně navazuje i tzv. substandartizace, jež je důsledkem uvedených tendencí a znamená menší zdrženlivost k nespisovnému vyjadřování a tedy i větší toleranci k porušování jazykových norem. Ale i přes možné negativní pocity z takového vývoje je třeba si uvědomit, že se jazyk ke svému přežití potřebuje vyvíjet a neustále měnit podle potřeb jeho nositelů.

Hromadné sdělovací prostředky mají na vývoj jazyků obrovský vliv nejen ve sféře spisovnosti a nespisovnosti, jsou totiž také prostředníkem nejrychlejšího

[7] Gazda, Jiří: Jazyková situace ruštiny v transformující se Evropě. Brno, 2007 (s.18)

průniku neologismů, internacionalismů a nových slov. Dostávají se touto cestou snadno do obecného povědomí. Nejrozsáhlejší pronikání cizojazyčných prostředků do češtiny v posledních letech bylo období první poloviny 90. let 20 století, na přelomu tisíciletí se jejich pronikání nepatrně umírnilo. Demonstruje to Diana Svobodová (2009): „…naprostá většina v současnosti zaznamenávaných nových jazykových prostředků (v českém jazyce) je cizího původu…“[8] U přejatých slov po čase působí adaptační mechanismy, kdy slovo, které je již delší dobu v jazyce užíváno, je počešťováno formálně i významově (sémanticky). To platí nejen pro slova přejatá, která jsou běžně užívaná ale i pro názvosloví různých oborů (odborné názvy, profesionalismy nebo slangismy).

Pokud jde o pronikání cizojazyčných prostředků do jazyka, situace se v ruštině liší více méně jen svojí zvýšenou intenzitou. Do poloviny padesátých let ruština přejímala hlavně termíny, a to především z angličtiny. Tyto přejímky se šířily nejčastěji prostřednictvím časopisů a novin. Zanedlouho (už koncem 50. let) přestaly mít tyto termíny charakter pojmenování označujících výhradně věci a děje ze „západu“ a postupem času se z nich staly termíny běžného použití nositelů jazyka ruského. A v současnosti jsou internacionalismy v různorodých jazycích téměř všudypřítomné. Jak píše Ingeborg Ohnheiser (2003), „…často je dnes zdůrazňováno, že internacionalizace je velmi módním stylem jazykového chování, v souvislosti se vzrůstající rolí mluveného slova v publicistice…“[9] Stejně jako ve všech ostatních jazycích, včetně češtiny, je přejímání cizích slov do ruského jazyka motivováno mj. vznikem potřeby pojmenovat věci a děje z ostatního světa (pro které v daném jazyce pojmenování chybí nebo není tak vhodné). Internacionalismy a přejímky však zdaleka nejsou aktivně užívány nositeli jazyka ve všech sférách komunikace. Jak známo, sféry, kde jsou aktivně využívány, jsou např. ekonomika, internet, kultura, sport, móda aj.

V ruštině je zajímavé také to, že některé přejímky jsou a jiné naopak nejsou přepisovány z latinky do cyrilice (tzv. nulová substituce a pseudo-nulová substituce). Přejímky, které jsou v jazyce uchovány v latince a jsou v ní používány v běžném textu i v názvech složených (hlavně v reklamách) např. „Uncle Been coyc“ nebo „VIP-

[8] Svobodová, Diana: Aspekty hodnocení cizojazyčných přejímek: Mezi módností a standartem. Ostrava, 2009 (s.9)
[9] Ohnheiser, Ingeborg: Интернационализмы в словаре и тексте. Praha, 2003 (s. 116)

персона.“ Anglicismy jsou hojně využívané hlavně v komunikaci mládeže, která se tímto chce odlišit od předešlé generace, a zároveň být módní. To, že v Rusku je mezi mládeží, o hodně více než v Čechách, používáno v komunikaci mnohem více anglicismů, je přisuzováno faktu, že více než dvě třetiny ruské mládeže sní o životě na západě. Tato orientace na západ se v ruštině, právě v komunikaci mládeže, projevuje velmi silně. V dnešní době je pro nositele ruského jazyka nelehkým úkolem rozumět všem novým přejímkám, i proto, že tato slova mohou být již delší dobu suverénně používána sdělovacími prostředky a přitom jejich význam ještě není zapsán ve slovníku nových slov, a tak může snadno dojít k neporozumění. Právě to bývá terčem kritiky. V češtině tyto problémy řešíme řidčeji, protože v českém televizním vysílání je používáno mnohem méně internacionalismů než v ruském vysílání.

Další neméně důležitou tendencí je tzv. globalizace komunikace, jež by měla vést k vytvoření jednotného dorozumívacího prostředku. Rozhodně ji lze ocenit pozitivně z hlediska zvyšování vzájemného porozumění lidí. Nejvýznamněji se projevuje pronikáním jazykových prvků s mezinárodní platností (převážně lexikálních anglicismů, resp. internacionalismů) do všech jazyků. Toto pronikání, tzv. internacionalizace, je velmi silnou vývojovou tendencí projevující se v posledních třech desetiletích v ruštině i češtině. Přesto můžeme při srovnání obou jazyků nalézt jisté odlišnosti. Příčinou vzniku těchto odlišností je to, že na vývoj slovní zásoby toho kterého jazyka působí různé faktory. Jak uvádí Stanislav Žaža (2002): Faktory mohou být: „vnější - přejímání lexika (ve většině případů z angličtiny) a terminologizace určité její části. A faktory vnitřní - sémantické (významové) a gramatické změny, …“ Kromě uvedených faktorů mají nemalý vliv na vznik různých rozdílů také různé podmínky v historii národních jazyků a různá specifika jak jazyka přijímajícího, tak i jazyka zdrojového (z pohledu procesu přejímání).

3 Internacionalizace a její projevy

Svobodová, Diana 2009 píše, že „přejímání slov jedním z nejproduktivnějších způsobů obohacování české i ruské slovní zásoby.“[10] Jak už bylo řečeno, pro zachování internacionálního charakteru je třeba, aby u slov přejatých byla zachována přibližně stejná grafická podoba a samozřejmě zachován stejný význam. Ideální jsou přejímky tzv. mrtvých klasických jazyků (řečtina a latina), nebo přejímky slov, která jsou vytvořena z jejich morfémů. Díky tomu, že jsou to jazyky mrtvé, není nutné zcela se řídit slovotvornými zákonitostmi těchto jazyků (na rozdíl od jazyků živých). Proto vznikají tzv. hybridní složeniny. Snadno se tvoří cestou odvozování a skládání a bývají rychle osvojovány a hojně používány nositeli jazyka. To lze vysvětlit především tím, že morfémy těchto klasických jazyků již dávno pronikly do současných živých evropských jazyků, a tak jsou nám známé natolik, že už často ani nejsou pociťovány jako cizí. U některých je dokonce už dávno stabilizován způsob jejich adaptace do ostatních jazyků, např. latinský sufix -tio (v ČJ –ce, v AJ a FJ –tion, RJ –ция aj.). V praxi to znamená, že slova převzatá z mrtvých klasických jazyků lze snadno přejímat pouhou transpozicí koncovky.

Internacionalizace se v obou jazycích projevuje těmito tendencemi: Pro ruštinu je charakteristická expanze přístavkových spojení v mnohem větší míře než v češtině, např. общество-дочь, банк-эмитент a další. Naproti tomu čeština toto vyjadřuje shodným přívlastkem např. dceřiná společnost, emisní banka aj.

Další tendencí, kterou vykazují oba jazyky, je snaha o univerzálnost, jež v ruštině směřuje k odstraňování nesouměrnosti mezi celistvostí denotátu a členitostí formy, což lze pozorovat na expandování slov typu „турагентство“, „пресс-конференция“. (Denotát je chápán podle webového slovníku ABZ[11] jako: „předmět mimojazykové skutečnosti označený jazykovým výrazem“). V češtině se tato snaha projevuje spíše pomocí derivace, př. турагентство - cestovní kancelář, cestovka; пресс-конференция - tisková konference - tiskovka aj.

[10] Svobodová, Diana: Aspekty hodnocení cizojazyčných přejímek: Mezi módností a standardem. Ostrava, 2009

[11] http://slovnik-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/denotat

V současné době oba jazyky hojně používají mezinárodní prefixy typu „auto-“ „eko-“ „euro-“ a další (autolakovna, ekosystém, europoslanec). Jejich obrovskou výhodou je jejich zakončení na písmeno „o“, a zároveň jejich snadno rozpoznatelný význam. Díky tomu se bez problémů začlení do jazyka a bez úprav mohou být použity. Podobně fungují i prefixy typu „mini“ „multi“ „ultra“ aj.

Pokud jde o oblasti, ve kterých se vyskytuje nejvíce přejímek (v češtině i ruštině), můžeme souhrnně říci, že v oblasti politiky je většina termínů z francouzštiny. Tyto termíny však v sobě mají latinský základ, např. „губернатор“. Mnoho z politických termínů a dokonce většina ekonomických je z angličtiny, lze v nich najít opět latinský původ př. „менеджер“, „инвестор“ aj. Dále se z angličtiny masivně přejímá v oblasti výpočetní techniky - v ruštině více a v češtině méně. Povšimněme si, že čeština dosud nepřijala některé nám notoricky známé termíny, např. computer a užívá stále suverénně svůj termín „počítač“. I v oblasti sportovní terminologie je přejímání cizojazyčných termínů typické, ale velmi často můžeme pozorovat, jak si hlavně čeština souběžně s přejatými termíny uchovává tradiční české termíny, a dokonce je v některých případech upřednostňuje, přestože je to jazykově neekonomické. Jako příklad lze uvést komentátory hokejového utkání, kteří místo jazykově ekonomického „ofsajd“ používají častěji „postavení mimo hru“. To jim ale nemůžeme mít za zlé, protože z hlediska srozumitelnosti, přestože termín „ofsajd“ je rozšířený, ne všichni Češi mu nutně musí rozumět.

4 Proces přejímání a jeho fáze

Proces přijímání je uskutečňován jako výsledek jazykového kontaktu jazyků. Figurují v něm jazyk zdrojový (výchozí) a jazyk přijímající (cílový). Nastane-li situace, kdy jazyk původně přijímající se stane jazykem zdrojovým pro třetí jazyk, nazývá se jazykem zprostředkujícím. Tato situace nastává často (např. latina-angličtina-čeština) a je nutné doplnit, že jazyk zprostředkující zanechává následky v podobě ovlivnění gramatické či výslovnostní podoby. Přejímání je motivováno potřebou pojmenování, mezerou ve slovní zásobě, jež nemůže být vyplněna domácími jazykovými prostředky, anebo může, ale výsledek by byl nevyhovující. Nejčastěji jsou do jazyka přejímána slova pojmenovávající cizí reálie z důvodu jejich specifičnosti. Stejně časté jsou přejímky, které zpřesňují význam a vyjadřují jemné nuance.

První fází procesu přejímání je tzv. interference. Při kontaktu dvou jazyků fáze interference znamená prvotní převzetí a použití jazykového prostředku v kontextu. Druhou fází je tzv. adaptace, při níž dochází k přizpůsobení jazykového prostředku systému jazyka- příjemce. Tato fáze je důležitá z hlediska pronikání i další existence v přijímajícím jazyce. Poslední fází je integrace jazykového prvku do jazykového systému jazyka- příjemce. Jak hluboko do systému proniknou, závisí hlavně na míře jejich potřebnosti, na tom jak často jsou užívány a ve které oblasti. Postupně mohou pronikat od okraje (periferie), přes střed (oblast přechodná) až po jádro slovní zásoby. Periferními jsou jazykové prostředky úzce významově zaměřené, jako profesní slang, argot, termíny (odborné názvy) aj. Jejich úzké zaměření napovídá, že nejsou využívány hojně právě kvůli své specializaci. Bývají to často přejaté jazykové prostředky formálně neadaptované a neintegrované. Tím, že jsou však tyto jazykové prostředky na okraji, jsou méně zakotvené v jazyce, a tak dávají prostor variantnosti více, než kterékoliv jiné. Ve středu se mohou nacházet prostředky sice běžně používané, ale stále vnímané jako cizí. V jádru slovní zásoby se nacházejí prostředky, které jsou zcela přizpůsobené a zdomácnělé. Integrace (tzv. aklimatizace) je ovlivňována mj. také dobou, která uplynula od prvotního přejmutí (čím delší je tato doba, tím více je pravděpodobné, že jazykový prostředek plně zdomácní). Vliv má dále také to, jestli je daný jazykový prostředek nahraditelný (existuje-li domácí ekvivalent). A v neposlední řadě je důležité i to, zda jde o přejímku z jazyka typologicky příbuzného či nepříbuzného jazyku-příjemci.

5 Původ přejatých slov

V současné době jsou pro ruštinu i češtinu nejčastější přejímky z anglického jazyka (anglicismy). V češtině můžeme najít mnoho přejímek z německého jazyka (germanismy). Většina z nich je dnes natolik zdomácnělá, že jsou vnímány jako součást českého lexika (spisovného i nespisovného). Příčinou jejich plného zdomácnění je fakt, že byly přejímány v minulosti, často i dávné minulosti, a tedy měly čas na integraci a zdomácnění. Dnes už čeština z němčiny přejímá jen ojediněle (názvy reálií).

Angličtina však funguje především jako jazyk zprostředkující. Až 70 % lexémů přejatých prostřednictvím angličtiny je románského původu (především slova řecko-latinského původu). Pro češtinu jako zprostředkující jazyky pro přejímky anglicismů fungovaly různé jazyky, mezi nimi i ruština (např. dispečink, kombajn aj.) Naprostá většina anglicismů je považována za internacionalismy. Internacionalismy (slova mezinárodní) jsou považovány za slova s celosvětovým rozšířením. Na otázku, v kolika jazycích se výraz musí vyskytovat, aby byl považován za internacionalismus, dosud nebyla dána jasná odpověď. Tzv. evropeismy jsou slova s celoevropským rozšířením.

6 Internacionalismy a odborné názvosloví

„Internacionalizace odborného názvosloví je na postupu“, jak tvrdí autoři knihy O české terminologii.[12]

Dílčími úseky, jimiž se onomaziologie (teorie pojmenování) zabývá, jsou mimo jiné také termíny, neologie a přejímání lexikálních jednotek. Termín (odborný název) je „pojmenování pojmu v systému pojmů některého vědního nebo technického oboru.“[13] Charakteristickými znaky termínů jsou jejich jednoznačnost a ve většině případů nezávislost na kontextu (možnost používat i izolovaně), nejsou expresivní a nevyjadřují citové zabarvení. Navíc mají značkový charakter a tak nehrozí případ jejich chybné interpretace. Tím se liší od „netermínů“, tedy neterminologických pojmenování. Nejčastěji fungují v rámci pouze jediného oboru. Pokud ale termíny fungují v rámci více oborů, jde o tzv. terminologická homonyma. Jde o tzv. termíny mezioborové, slova významově široká, jako např. systém, operace aj.

S rozvojem vědy a techniky, s narůstající automatizací výroby a neustálou snahou vyvíjet nové výrobní metody (výsledkem čehož jsou nové výrobky), dále s rozvojem pojišťovnictví, bankovních a finančních služeb, informačních technologií a dalších vzrostla velmi intenzivně potřeba nových slov, která by je pojmenovala. Doplňování slovní zásoby tam, kde vznikne tato potřeba, je jedním z hlavních úkolů každého živého jazyka. Doplňovat může vytvářením termínů, přetvářením starších - již existujících - termínů, ale i adaptováním termínů, které jsou přejímány z cizích jazyků. Také kvůli potřebě výměny odborných informací vzrostla důležitost odborného názvosloví. V této souvislosti je třeba zmínit existenci tzv. normalizace názvosloví v technických oborech, jež jsou významné mezinárodně. Jde o snahu sjednocovat odborné názvy, např. v dopravě. Ani čeština není výjimkou a k rozšiřování odborného názvosloví často používá slova převzatá z cizích jazyků. Taková slova v češtině bývají přizpůsobována mluvnicky i zvukově a adaptována sémanticky i pravopisně, což má velká vliv na urychlení jejich zdomácňování. Důsledkem tohoto zdomácňování se otevírají téměř neomezené možnosti dalšího tvoření a odvozování nových výrazů z těchto slov i jejich jednotlivých prvků. Díky tomu také vznikají tzv. hybridní

[12] Poštolková, Běla – Roudný, Miroslav – Tejnor, Antonín: O české terminologii. Praha, 1983 (s. 61)
[13] Poštolková, Běla – Roudný, Miroslav – Tejnor, Antonín: O české terminologii. Praha, 1983 (s. 24)

složeniny, jež lze charakterizovat tím, že mísí prvky různých jazyků, např. internacionální prefix „auto-“ s českým slovem „doprava“, aj. Tyto složeniny, původně hovorové či z pracovní mluvy, dnes většinou postupně přecházejí do oblasti odborné.

7 Ke struktuře internacionalismů a zdrojovým jazykům

Obecně lze říci, že mezi termíny převažují substantiva, je to dáno tím, že se s tímto slovním druhem nejlépe pracuje (např. fungují dobře jako hesla ve slovnících). Existují čtyři způsoby, jimiž se tvoří termíny (odborné názvy): 1. morfologický způsob (derivace= odvozování, kompozice= skládání, abreviace= zkracování); 2. syntaktický způsob (tvorba sousloví); 3. sémanticky (zpřesňování významů či jejich přenášení); 4. přejímáním slov z cizích jazyků. Autoři knihy O české terminologii[14] uvádějí statistické údaje, které postihují soubor více než jedenácti tisíc termínů, z nichž podle této statistiky mezi jednoslovnými substantivními termíny (nacházejícími se v českém jazyce) je z domácího slovního základu utvořeno 43 %, zatímco slova přejatá z cizích jazyků (či utvořená z morfémů řečtiny a latiny) tvořila dokonce 35 %. To je číslo značně vysoké a demonstruje důležitost a četnost přejímání slov z cizích jazyků. Uvedení autoři dále zmiňují jiný výzkum, ve kterém z více než dvou a půl tisíc jednoslovných technických termínů (v českém jazyce) „bylo 35 % pociťováno jako slova cizí.“[15] Z těchto 35 % slov bylo 60 % slov přejatých či utvořených z morfémů latiny nebo řečtiny. Z dalších jazyků bylo nejvíce přejato z francouzštiny (17 %), angličtiny (8 %), němčiny (7 %) a dalších jazyků. Dnešní živé evropské jazyky obsahují mnoho slov utvořených z latinských nebo řeckých morfémů, proto je situace, kdy chceme určit, ze kterého jazyka se daná slova do zkoumaného jazyka dostala, docela obtížná. Navíc je třeba brát v úvahu i to, že zdrojovým jazykem, z kterého se slova utvářela, byl jazyk té země, kde byl nejvíce rozvinutý daný obor. Jako příklady můžeme uvést vlivy italštiny, francouzštiny a angličtiny: světoznámou italskou hudbu (hudební

[14] Poštolková, Běla – Roudný, Miroslav - Tejnor Antonín: O české terminologii. Praha, 1983 (s. 35)
[15] Poštolková, Běla – Roudný, Miroslav - Tejnor Antonín: O české terminologii. Praha, 1983 (s. 58)

názvosloví), francouzské malíře (umělecké názvosloví) aj. Francouzské termíny pronikly také do názvosloví módy, diplomacie, gastronomie i kosmetiky. Naproti tomu angličtina ovlivnila názvosloví sportovní, textilní, výpočetní techniky a mnoho dalších. Vliv angličtiny na oba zkoumané jazyky (češtinu i ruštinu) stále roste. Jedna z příčin je fakt, že odborná literatura psaná v anglickém jazyce je výrazně dostupnější než v jiných jazycích, dále je angličtiny užíváno jako jazyka pro mezinárodní obchod a jednání atd.

8 Negativní stránky a potíže spojení s přejímáním slov

Termíny často do jazyka pronikají z oblasti odborného názvosloví do oblasti publicistiky. Zde ale nastává někdy problém právě proto, že jsou významově neprůzračné a mají tzv. značkový charakter, např. ekonomické termíny. Dalšími problémy, s nimiž se u slov převzatých setkáváme, jsou spojeny s jejich výslovností, výrazně odlišnou od jejich psané podoby. U odborného názvosloví je tento rozdíl většinou respektován a termínu zůstane jeho původní grafická i zvuková podoba. Ostatní bývají adaptovány a jejich grafická podoba se upraví podle výslovnosti. Pokud se však neupraví včas, stává se, že se výslovnost ustálí podle grafické podoby (např. radar). V některých případech ale nelze grafickou podobu podle výslovnosti upravit z důvodu, že by se upravená psaná podoba příliš vzdálila od té původní a tím by se vytratil jejich internacionální charakter, jenž je vnímán u těchto slov jako velmi výhodný.

Bez ohledu na výhody je potřeba uvést i nevýhody, které s sebou internacionalizace přináší. Jde především o tzv. falešné přátele překladatelů, tj. slova, která se jako mezinárodní tváří, avšak zdání klame. Ve skutečnosti neoznačují jednu a tu samou věc tytéž pojmy, např. mezinárodně nesjednocená terminologie v označení hodnoty číslovek miliarda, bilión a dalších. Další nevýhodou je to, že text překypující přejatými slovy někdy doslova odrazuje od jeho studia. Dále již zmíněná kolísající výslovnost, pravopis či obtíže při skloňování přejatých slov, jež mají pro daný jazyk netypická zakončení aj. Všechny tyto nevýhody jsou však zdaleka převáženy výhodami, jež přináší používání mezinárodních slov.

9 Pozitivní stránky a výhody používání internacionalismů

Příčinou snahy o internacionalizaci termínů v mezinárodním měřítku je vidina jejich nesporných výhod. Díky rozkvétající mezinárodní spolupráci ve vědě a technice, rozvinutých cestách výměny informací, ale i mezinárodnímu charakteru spolupráce snad ve všech oblastech života použití internacionalismů přináší usnadnění dorozumění, správnou identifikaci termínů nejen překladateli či ostatními nositeli jazyka a samozřejmě i zlepší míru porozumění při studiu zahraničních odborných i jiných dokumentů a literatury. Kromě tohoto významného usnadnění je dalším kladem i jejich častá větší významová přesnost. Samozřejmostí je i nesporná tendence k jazykové ekonomii projevující se v obou jazycích.

PRAKTICKÁ ČÁST

1 Slovníček internacionalismů

Slovníček internacionalismů		
Ruština	čeština	angličtina
А		
Аббревиатура	abreviatura	abbreviation
Абсолютно	absolutně	absolutely
Абсурдный	absurdní	absurd
Автобус	autobus	bus
Автомат	automat	automat
Автомобиль	automobil	automobile
Автомобильный	automobilní	automobile/automotive
Автор	autor	author
Агентство	agentura	agency
Агрессивный	agresivní	aggresive
Административный	administrativní	administrative
Адрес	adresa	address
Азиатский	asijský	asiatic/asian
Академия	akademie	academy
Аквамарин	akvamarín	aquamarine
Акробатический	akrobatický	acrobatic
Акт	akt	act
Активно	aktivně	aktive
Активность	aktivita	activity
Активный	aktivní	active
активировать(ся)	aktivovat (se)	to activate
Акцент	akcent	accent
Акция	akce	action
Алкоголь	alkohol	alkohol
Аллергия	alergie	allergy
Алхимик	alchymista	alchemist
Алхимия	alchymie	alchemy
Альтруистический	altruistický	altruistic
Алюминий	aluminium	aluminium
Альбом	album	album
Амбициозный	ambiciózní	ambitious
Аметист	ametyst	amethyst
Анализ	analýza	analysis
Анализировать	analyzovat	to analyse
Ансамбл	ansámbl	an ensemble
Антибиотики	antibiotika	antibiotics
Антивирус	antivirus	antivirus
Антонимы	antonyma	antonyms
Аппетит	apetit	appetite
Аргумент	argument	argument
Аромат	aroma	aroma
Артист	artista	artist

Археолог	archeolog	archaelogist
Архитектор	architekt	architekt
Архитектура	architektura	architecture
Архитектурный	architektonický	architectonic
Аспект	aspekt	aspect
Ассимиляция	asimilace	assimilation
Ассимиляционный	asimilační	assimilatory
Астма	astma	asthma
Ассистент	asistent	assistent
Ассортимент	sortiment	assortment
Ассоциировать	asociovat	to associate
Астроном	astronom	astronomer
Астрономический	astronomický	astronomic
Астрономия	astronomie	astronomy
Атлас	atlas	atlas
Атлетика	atletika	athletics
Атлет	atlet	athlet
Атмосфера	atmosféra	atmosphere
Атом	atom	atom
Атомный	atomový	atomic
Атрибутивный	atributivní	attributive
Афера	aféra	an affair
Аэролинии	aerolinie	airlines

Б

Балет	balet	ballet
Балкон	balkón	balcony
Банан	banán	banana
Банк	banka	bank
Банковский	bankovní	bank/banking
Баскетбол	basketball	basketball
Батарея	baterie	battery
Библиотека	bibliotéka	bibliotheca
Библия	bible	bible
Бизнес	byznys	business
Бизнесмен	byznysmen	businessman
Биография	biografie	biografy
Биоинженер	bioinženýr	bioingeneer
Биолог	biolog	biologist
Биология	biologie	biology
Бланк	blanket	blank
Блог	blog	blog
Блокада	blokáda	blockade
Блюз	blues	blues
Бокс	box	box
Бомбит	bombardovat	to bomb/to bombard
Ботанический	botanický	botanic/botanical
Бульон	bujón	bouillon
Буфет	bufet	buffet

Бюрократический	byrokratický	bureaucratic
В		
Ваза	váza	vase
Валюта	valuta	valuta
Вариант	varianta	variant
Версия	verze	version
Вестерн	western	western
Ветеринар	veterinář	vet
Видео	video	video
Вино	víno	wine
Вирус	vir/virus	virus
Волейбол	volejbal	volleyball
Вулкан	vulkán	volcano
Г		
Гамбургер	hamburgr	hamburger
Галерея	galerie	gallery
Гараж	garáž	garage
Гарантировать	garantovat	to guarantee
Гарантийный	garanční	guarantee
Гармония	harmonie	harmony
Генеалогический	genealogický	genealogical
Географ	geograf	geographer
География	geografie	geography
Географический	geografický	geographic/geographical
Геометрия	geometrie	geometry
Геолог	geolog	geologist
Гигиена	hygiena	hygiene
Гимназия	gymnázium	gymnasium
Гимнаст	gymnasta	gymnast
Гимнастика	gymnastika	gymnastics
Гипермаркет	hypermarket	hypermarket
Гитара	kytara	guitar
Глобальный	globální	global
Грамм	gram	gram/gramme
Грамматика	gramatika	grammar
Грандиозный	grandiózní	grandiose
Григорианский	gregoriánský	gregorian
грил	gril	grill
Гротескный	groteskní	grotesque
Группа	grupa	group
Групповый	grupový	group
Гуманизм	humanismus	humanism
Д		
Дата	datum	date
Декларация	deklarace	declaration
Декорация	dekorace	decoration

Делегация	delegace	delegation
Демократия	demokracie	demokracy
Демонстрация	demonstrace	demonstration
Демонстрировать	demonstrovat	to demonstrate
Десерт	dezert	dessert
Дестинация	destinace	destination
Деталь	detail	detail
Джаз	jazz	jazz
Джентльмен	džentlmen	gentleman
Джинсы	džíny	jeans
Диалог	dialog	dialogue
Дизайнер	designer	designer
Диамант	diamant	diamond
Диск	disk	disc
Диктовать	diktovat	to dictate
Диктофон	diktafon	dictaphone
Дилер	dealer	dealer
Диплом	diplom	diploma
Директор	direktor	director
Дискета	disketa	diskette
Диско	diskotékový	disco
Дискотека	diskotéka	disco
Дискриминация	diskriminace	discrimination
Дискуссия	diskuse	discussion
Дисплей	displej	display
Дистанция	distance	distance
Доктор	doktor	doctor
Документ	dokument	document
Документальный	dokumentární	documentary
Драма	drama	drama
Драматический	dramatický	dramatic
Драматург	dramaturg	dramaturgist

Е

Евро	euro	Euro
Европейский	evropský	European
е-маил	e-mail	e-mail

Ё

Ж

Журнал	žurnál	journal
Журналист	žurnalista	journalist
Журналистика	žurnalistika	journalism

З

Зодиак	zodiak	zodiac
Зона	zóna	zone
Зоологический	zoologický	zoological

Зоопарк	zoo	zoo
Зоотехник	zootechnik	zootechnicist
И		
Игнорировать	ignorovat	to ignore
Идея	idea	idea
Идеал	ideál	ideal
Идеальный	ideální	ideal
Идеализировать	idealizovat	to idealise
Идентификационный	identifikační	identification
Идилический	idylický	idyllic
Иероглиф	hieroglyf	hieroglyph
Имидж	image	image
Император	imperátor	imperator
Импорт	import	import
Импортировать	importovat	to import
Импровизация	improvizace	improvisation
Индивидуальный	individuální	individual
Инженер	inženýr	engineer
институт	institut	institute
Инструктор	instruktor	instructor
Инструмент	instrument	instrument
Интелект	intelekt	intellect
Интеллектуал	intelektuál	intellectual
Интеллектуальный	intelektuální	intellectual
Интеллигенция	inteligence	intelligence
Интеллигентный	inteligentní	inteligent
Интенсивный	intenzivní	intensive
Интервью	interview	interview
Интерес	interes	interest
Интересно	zajímavě	interestingly
Интересный	zajímavý	interesting
Интернет	internet	internet
Интерпретация	interpretace	interpretation
Интерпретировать	interpretovat	to interpret
Интерьер	interiér	interior
Интонация	intonace	intonation
Информативный	informativní	informative
Информатика	informatika	informatics
Информационный	informační	informational
Информация	informace	information
Инфраструктура	infrastruktura	infrastructure
Иронично	ironicky	ironically
Историк	historik	historian
Исторический	historický	historic/historical
История	historie	history

Й		
йогурт	jogurt	yoghurt
К		
Кабинет	kabinet	cabinet
какао	kakao	cacao
календарь	kalendář	calendar
Калькулятор	kalkulačka	calculator
Кампания	kampaň	campaign
Канал	kanál	channel
Кантри	country	country
Каппучино	kapučíno	cappuccino
карточка/карта	karta	card
Карьера	kariéra	career
Касса	kasa	case
Кассета	kazeta	casette
Каталог	katalog	catalogue
Катастрофа	katastrofa	catastrophe
Категорично	kategoricky	categorically
Категория	kategorie	category
Квалификация	kvalifikace	qualification
Кефир	kefír	kefir
Километр	kilometr	kilometer
Кино	kino	kino
Кларнет	klarinet	clarinet
Классика	klasika	classic
Классификация	klasifikace	a classification
Классический	klasický	classic/classical
Клиент	klient	client
Климат	klima	climate
Климатический	klimatický	climatic
Клип	klip	clip
Клуб	klub	club
Код	kód	code
Коллега	kolega	college
Коллектив	kolektiv	collective
Коллекция	kolekce	collection
Колоннада	kolonáda	colonnade
Колония	kolonie	colony
Комбинировать	kombinovat	to combine
Комедия	komedie	comedy
Комиссия	komise	comission
Комитет	komitét	committee
Комический	komický	comic/comical
Комментатор	komentátor	commentator
Коммерческий	komerční	commercial
Компания	společnost	company
компакт-диск	kompaktní disk	compact disc
Компактно	kompaktně	compactly

Комплекс	komplex	complex
Комплимент	kompliment	compliment
Композитор	komponista	composer
Композиция	kompozice	composition
Комфорт	komfort	comfort
Комфортный	komfortní	comfortable
Конкретный	konkrétní	concrete
Конкретно	konkrétně	concretely
Конструкция	konstrukce	construction
Консультативный	konzultační	consultative
Контакт	kontakt	contact
Контактный	kontaktní	contact
Контейнер	kontejner	container
Контекст	kontext	context
Континент	kontinent	continent
Континентальный	kontinentální	continental
Контроль	kontrola	control
Контрольный	kontrolní	control/controlling
Конференция	konference	conference
Концентрация	koncentrace	concentration
Концерт	koncert	concert
Копировальный	kopírovací	copying/copy
Копировать	kopírovat	to copy
Коридор	koridor	corridor
Корпорация	korporace	corporation
Корреспондент	korespondent	correspondent
Корреспондентский	korespondenční	correspondence
Корригировать	korigovat	to correct
Коррупция	korupce	corruption
Косметика	kosmetika	cosmetics
Космический	kosmický	cosmic/cosmical
Космонавт	kosmonaut	cosmonaut
Космонавтика	kosmonautika	cosmonautics
Космос	kosmos	cosmos
Костюм	kostým	costume
Кофе	kafe	coffee
Кредитный	kreditní	credit
Крем	krém	cream
Криминальность	kriminalita	criminality
Критерий	kritérium	criterion
Критик	kritik	critic
Круассан	croissant	croissant
Ксерокс	xerox	xerox
Культура	kultura	culture
Культурный	kulturní	cultural
Курс	kurs	course

Л	labyrint	labyrinth
Лабиринт		
Лаборатория	laboratoř	lab/laboratory
Лабораторный	laboratorní	laboratory
Лазер	laser	laser
Легенда	legenda	legend
Легендарный	legendární	legendary
Легионер	legionář	legionnaire
Лига	liga	league
Лидер	lídr	leader
Лизинг	leasing	leasing
Ликвидация	likvidace	liquidation
Лимонад	limonáda	lemonade
Линия	linie	line
Лирик	lyrik	lyricist
Лирический	lyrický	lyric/lyrical
Литература	literatura	literature
Литературный	literární	literary
Литр	litr	liter
Лицензионный	licenční	licence
Лицензия	licence	licence
Логика	logika	logic
Логично	logicky	logically
М		
Массаж	masáž	massage
Мастерски	mistrně	masterly
Максимально	maximálně	maximally
Максимальный	maximální	maximal
Малахит	malachit	malachite
Математик	matematik	mathematician
Математика	matematika	mathematics/maths
Материал	materiál	material/materiel
Материальный	materiální	material
Медаль	medaile	medal
Медицина	medicína	medicine
Мелодия	melodie	melody
Менеджер	manažer	manager
Менеджмент	management	management
Меню	menu	menu
Метеорология	meteorologie	meteorology
Метод	metoda	method
Метр	metr	meter
Метро	metro	metro
Механик	mechanik	mechanician
Механический	mechanický	mechanic/mechanical
Микробиолог	mikrobiolog	microbiologist
Микробы	mikroby	microbes
Миниатюра	miniatura	miniature

Минималистичный	minimalistický	minimalistic
Минута	minuta	minute
Минус	mínus	minus
Мистика	mystika	mystics
Мнение	mínění	meaning
мобильный телефон	mobilní telefon	mobile phone
Мода	móda	mode
Модель	model	model
Модернизировать	modernizovat	to modernize
Молекула	molekula	molecule
Момент	moment	moment
Монитор	monitor	monitor
Монумент	monument	monument
Мотив	motiv	motive
Мотивация	motivace	motivation
Мотоцикл	motocykl	motocycle
МП-3	MP3	MP3
Музей	muzeum	museum
Музыка	muzika	music
Музыкальный	muzikální	musical
Музыкант	muzikant	musician
Мюзикл	muzikál	musical

Н

Нанотехнология	nanotechnologie	nanotechnology
Наркоман	narkoman	narcomaniac
Наркотики	narkotika	narcotics
Натуральный	naturální	natural
национальность	národnost	nationality
национальный	nacionální	national
Никел	nikl	nickel
Номер	numero	number
Нормально	normálně	normal
Нормативный	normativní	normative
Ноутбук	notebook	notebook
нуль	nula	null

О

Обсерватория	observatoř	observatory
Объективный	objektivní	objective
Озоновый	ozónový	ozonic
Океан	oceán	ocean
Олимпиада	olympiáda	olympiad
Олимпийский	olympijský	olympic
Онлайн	online	online
Опера	opera	opera
Операция	operace	operation
Оптимист	optimista	optimist
Оптимистичный	optimistický	optimistic

Орбита	orbit	orbit
Орган	orgán	organ
Организатор	organizátor	organiser/organizer
Организация	organizace	organisation/organization
Организм	organismus	organism
Организовать	organizovat	to organize
Оригинал	originál	original
Оригинальный	originální	original
Ориентироваться	orientovat se	to orientate
Ориентировочый	orientační	orientation
Ортопед	ortoped	orthopeadist
Орхестр	orchestr	orchestra
Официальный	oficiální	official
официально	oficiálně	officially

П

Павильон	pavilón	pavilion
Паниковать	panikařit	to panic
Панорама	panorama	panorama
Папирус	papyrus	papyrus
Парк	park	park
Паркинг	parking	parking
Парламент	parlament	parlament
Пародия	parodie	parody
Патрнёр	partner	partner
Пассажир	pasažér	passenger
Пасспорт	pas	passport/pass
Пасспортный	pasový	passport
Патриот	patriot	patriot
Пациент	pacient	patient
Педагог	pedagog	pedagogue
Педагогический	pedagogický	pedagogic/pedagogical
Педиатр	pediatr	pediatrician
Пенсионер	penzista	pensioner
Период	perioda	period
Периодический	periodický	periodický
Персонал	personál	personnel
Персональный	personální	personal
Перспектива	perspektiva	perspective
Перспективный	perspektivní	perspective
Пессимист	pesimista	pessimist
Пессимистичный	pesimistický	pessimistic
Пианино	pianino	pianino
Пианист	pianista	pianist
пинг-понг	ping-pong	ping pong
Пицца	pizza	pizza
План	plán	plan
Планировать	plánovat	to plan
Платформа	platforma	platform

Плюс	plus	plus
Позиция	pozice	position
Политик	politik	politician
Политика	politika	politics
Политический	politický	political
Поликлиника	poliklinika	policlinic
Полиэтиленовый	polyetylenový	polyethylene
Полька	polka	polka
Поп	pop	pop
Популярный	populární	popular
Портрет	portrét	portrait
Потенциал	potenciál	potential
Почта	pošta	post
Почтовой	poštovní	post
Практика	praxe	practice
Практически	prakticky	practically
Практический	praktický	practical/practic
Практично	prakticky	practically
Практичный	praktický	practic/practical
Практичность	praktičnost	practicality
Президент	prezident	president
Презентация	prezentace	presentation
Премьера	premiéra	premiere
премия	prémie	premium
прима-балерина	primabalerína	prima ballerina
принцип	princip	principle
проблема	problém	problem
провинция	provincie	province
прогноз	prognóza	prognosis
программа	program	programme/program
программирование	programování	programming
программист	programátor	programmer
програмный	programový	programme
прогресс	progres	progression
прогрессивный	progresivní	progressive
продукт	produkt	product
продукция	produkce	production
проект	projekt	project
проектирование	projektování	projecting
проектировать	projektovat	to project
профессионал	profesionál	professional
профессионально	profesionálně	professionally
профессиональный	profesionální	professional
протест	protest	protest
протестант	protestant	protestant
профессия	profese	profession
профессор	profesor	professor
профиль	profil	profile
процент	procento	per cent

процесс	proces	process
психиатрия	psychiatrie	psychiatry
психолог	psycholog	psychologist
психология	psychologie	psychology
публиковать	publikovat	to publish
публицист	publicista	publicist
пьедестал	piedestal	pedestal

P

радио	rádio	radio
радиоактивный	radioaktivní	radioactive
рафтинг	rafting	rafting
реабилитация	rehabilitace	rehabilitation
реагировать	reagovat	to react
реальность	realita	real
реальный	reálný	real
реализация	realizace	realisation/realization
реализовать	realizovat	to realize
реактивный	reaktivní	reactive
регион	región	region
региональный	regionální	regional
регистрационный	registrační	registration
регистрация	registrace	registration
регистрировать	registrovat	to register
регулировать	regulovat	to regularise/regularize
регулярно	pravidelně	regularly
регулярный	pravidelný	regular
регульятор	regulátor	regulator
редактор	redaktor	redactor
редакция	redakce	redaction
режим	režim	regime
резерв	rezerva	reserve
резервуар	rezervoár	reservoir
резиденция	rezidence	residence
рекомендация	rekomendace	recommendation
реконструкция	rekonstrukce	reconstruction
рекорд	rekord	record
рекордный	rekordní	record
религиозный	religiózní	religious
реплика	replika	replica
репортаж	reportáž	reportage
репутация	reputace	reputation
республика	republika	republic
ресторан	restaurace	restaurant
ретро-стил	styl retro	retro style
рецепт	recept	recipe
риск	risk	risk
ритм	rytmus	rhytm
рок	rock	rock

рок-н-ролл	rokenrol	rock´n´roll
рок-концерт	rockový koncert	rock-concert
роль	role	role
романтичный	romantický	romantic
руины	ruiny	ruins
С		
саксофон	saxofon	saxophone
салат	salát	salad
самиздат	samizdat	samizdat
саммит	summit	summit
сантиметр	centimetr	centimeter
свитер	svetr	sweater
СД (Си-ди)	cd	cd
сеанс	seance	seance
сезон	sezóna	season
секонд хенд	second-hand	second-hand
секретарша	sekretářka	secretary
сексуально	sexuálně	sexually
секунда	sekunda	second
секция	sekce	section
сенсация	senzace	sensation
сервис	servis	service
серьёзно	seriózně	serious
серьёзный	seriózní	serious
сестра	sestra	sister
сигнал	signál	signal
символ	symbol	symbol
символизировать	symbolizovat	to symbolise
символика	symbolika	symbolism
симпатия	sympatie	sympathy
симфонический	symfonický	symphonic
синагога	synagoga	synagogue
синдром	syndrom	syndrome
синоним	synonymum	synonym
синонимичный	synonimický	synonimic
синхронный	synchronní	synchronic
система	systém	system
ситуация	situace	situation
сканировать	skenovat	to scan
скайп	skype	skype
сквош	squash	squash
скульптура	skulptura	sculpture
СМС	sms	sms
сноуборг	snowboard	snowboard
солидарность	solidarita	solidarity
солидный	solidní	solid
соул	soul	soul
сортировать	sortovat	to assort

социальный	sociální	social
спагетти	špagety	spaghetti
спектр	spektrum	spectrum
пециализированый	specializovaný	specialised
специалист	specialista	specialist
специальность	specializace	specialisation
специально	speciálně	specially
специальный	speciální	special
спорт	sport	sport
спортивный	sportovní	sportive/sporty/sporting/sport
спортсмен	sportovec	sportsman
спутник	sputnik	sputnik
стадион	stadión	stadium
стандарт	standard	standard
станция	stanice	station
старт	start	start
статистика	statistika	statistics
статус	status	status
стереотип	stereotyp	stereotype
стиль	styl	style
стимулировать	stimulovat	to stimulate
стимуляция	stimulace	stimulation
стоматолог	stomatolog	stomatologist
стресс	stres	stress
структура	struktura	structure
студент	student	student
студентский	studentský	students´
студенческий	studentský	students´
студия	studio	studio
стюардеса	stevardka	stewardess
сувенир	suvenýr	souvenir
суверенитет	suverenita	sovereignty
супермаркет	supermarket	supermarket
сфера	sféra	sphere
схема	schéma	scheme
сцена	scéna	scene
T		
танкер	tanker	tanker
такси	taxi	taxi
талант	talent	talent
талантливый	talentovaný	talented
танго	tango	tango
танец	tanec	dance
танцевать	tancovat	to dance
твид	tvíd	tweed
текст	text	text
тектонический	tektonický	tectonic
телевизионный	televizní	television

телевизор	televizor	televisor
телефон	Telefon	telephone
тема	téma	theme
температура	temperatura	temperature
теннис	tenis	tennis
теннисный	tenisový	tennis
теория	teorie	theory
теоретический	teoretický	theoretic/theoretical
терапевт	terapeut	therapist
термин	termín	term
терминал	terminál	terminal
территория	teritorum	territory
тест	test	test
техник	technik	technician
технический	technický	technical/technic
техно	techno	techno
технолог	technolog	technologist
технология	technologie	technology
технологический	technologický	technologic/technological
тинейджер	teenager	teenager
тип	tip	tip
типичный	typický	typical
тонна	tuna	tonne
топ-модель	top modelka	top model
тотальный	totální	total
трагедия	tragédie	tragedy
трагический	tragický	tragic
традиционно	tradičně	traditionaly
традиционный	tradiční	traditional
традиция	tradice	tradition
трамвай	tramvaj	tram
транспорт	transport	transport
транспортировать	transportovat	to transport
транспортный	transportní	transportation
тренер	trenér	trainer
тренировать	trénovat	to train
тренировка	trénink	training
триллер	thriller	thriller
тролейбус	trolejbus	trolley bus
туалет	toaleta	toilet
туберкулёз	tuberkulóza	tuberose
тундра	tundra	tundra
туризм	turismus	tourism
турист	turista	tourist
туристический	turistický	touristic
турникет	turniket	tourniquet

У

уик-енд	víkend	a weekend/week-end
универсальный	univerzální	universal
университет	univerzita	an university
уникальный	unikátní	unique
унисекс	unisex	unisex

Ф

факс	fax	fax
факт	fakt	fact
факультет	fakulta	faculty
фантастический	fantastický	fantastic
фаст-фуд	fast food	fast food
федерация	federace	federation
фейсбук	facebook	facebook
феномен	fenomén	phenomenon
ферма	farma	farm
фестивал	festival	festival
фигура	figura	figure
физик	fyzik	physicist
физика	fyzika	physics
физиолог	fyziolog	physiologist
физический	fyzický	physical
филолог	filolog	philologist
филология	filologie	philology
филологический	filologický	philological
философ	filozof	philosopher
философия	filozofie	philosophy
фильм	film	film
фильтр	filtr	filter
фиксировать	fixovat	to fixate
финальный	finální	final
финанцист	finančník	financier
финансы	finance	finance/finances
финансовый	finanční	financial
фирма	firma	firm
фитнес	fitness	fitness
флешка	flash disk	flash disk
флорбол	floorball	floorball
фонтан	fontána	fountain
форма	forma	form
формальный	formální	formal
формат	formát	format
формировать	formovat	to form
форум	fórum	forum
фотоальбом	fotoalbum	photo album
фотограф	fotograf	photograph/photographer
фотография	fotografie	photo /photography
фотографировать	fotografovat	to take photos / to take

		photographs
фраза	fráze	phrase
футбол	fotbal	football
футболист	fotbalista	footballer
футбольный	fotbalový	football
функционировать	fungovat	to function
функция	funkce	function
Х		
характер	charakter	character
характеризовать	charakterizovat	to characterise
характеристика	charakteristika	characterics
химик	chemik	chemist
химический	chemický	chemical
химия	chemie	chemistry
хип-хоп	hip hop	hip hop
хит-парада	hitparáda	hit parade
хобби	hobby	hobby
хоккеист	hokejista	hockeyist
хоккей	hokej	hockey
хоккейный	hokejový	hockey
хореограф	choreograf	choreograf/choreographer
хореография	choreografie	choreography
христианский	křesťanský	christian
хронология	chronologie	chronology
Ц		
центр	centrum	centre
центральный	centrální	central
церемония	ceremonie	ceremony/ ceremonial
цивилизация	civilizace	civilisation/civilization
цикл	cyklus	cycle
цитата	citát	citation
цифра	cifra	cipher
Ч		
чат	chat	chat
чек	šek	cheque
чемпион	šampión	champion
чемпионат	šampionát	championship
Ш		
шампунь	šampón	shampoo
шанс	šance	chance
школа	škola	school
школьный	školní	school
шоколад	čokoláda	chocolate
шоколадный	čokoládový	chocolate
шоу	show	show

шофёр	šofér	chauffeur
Щ		
Э		
эгоизм	egoismus	egoism
эквивалент	ekvivalent	equivalent
экзотический	exotický	exotic
эколог	ekolog	ecologist
экология	ekologie	ecology
экологически	ekologicky	ecologically
экологический	ekologický	ecologic
экономика	ekonomika	economy/economics
экономический	ekonomický	economic/economical
экономист	ekonom	economist
экономия	ekonomie	economy
экосистема	ekosystém	ecosystem
экспедиция	expedice	expedition
эксперимент	experiment	experiment
экспозиция	expozice	exposition
экспорт	export	export
экспортировать	exportovat	to export
экскурсия	exkurze	excursion
экскурсионный	exkurzní	excursional
экстравагантно	extravagantně	extravagantly
экстравагантный	extravagantní	extravagant
экстремум	extrém	extreme
экстремальный	extrémní	extreme
элегантность	elegance	elegance
электрик	elektrikář	electrician
электрический	elektrický	electric/electrical
электронный	elektronický	electronic
элемент	element	element
эликсир	elixír	elixir
эмблема	emblém	emblem
эмигрант	emigrant	emigrant
эмиграция	emigrace	emigration
эмигрировать	emigrovat	to emigrate
энергия	energie	energy
энергичный	energický	energic
эпидемия	epidemie	epidemic
энциклопедия	encyklopedie	encyclopedia
эра	éra	era
эскалатор	eskalátor	escalator
эспресо	espresso	espresso
этика	etika	ethics
этикет	etiketa	etiquette
этнический	etnický	ethnic
этнография	etnografie	ethnography

эффект	efekt	effect
эффективный	efektivní	effective
Ю		
юмор	humor	humour
юмористический	humoristický	humoristic
юридический	jurisdikční	jurisdictional
Я		

2 Analýza vyexcerpovaného materiálu

Zkoumali jsme internacionalismy užívané v sériích učebních kompletů Радуга по-новому a Класс!. Tyto dvě série obsahují 8 učebnic, které mají dohromady více než 1000 stran. Zkoumána nebyla jen slova uvedená ve slovníčcích v těchto učebnicích, ale veškerý text, včetně úvodů, textů, cvičení i zadání k nim aj. Po velmi pečlivé excerpci jsme získali 865 internacionalismů, jež jsme zkoumali dále a to jak odděleně, tak i souhrnně. Z tohoto materiálu vychází následující analýza.

Při podrobnějším zkoumání vyexcerpovaného materiálu se nám potvrdil základní předpoklad o zvyšujícím se počtu internacionalismů v souvislosti se zvyšující se jazykovou náročností dalších dílů učebnic. Toto tvrzení můžeme ilustrovat následujícím grafem, který jsme vytvořili z výsledků získaných zkoumáním jednotlivých učebnicí odděleně.

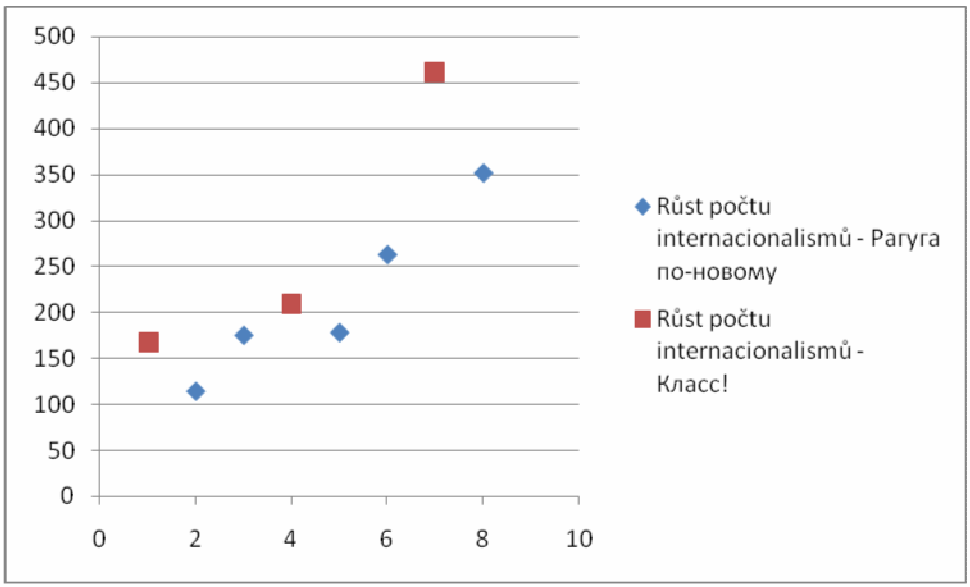

Jak je z tohoto grafu patrné, největší počet internacionalismů obsahují poslední díly učebnic v obou sériích učebních kompletů. Zatímco však 5. díl (poslední) učebnice Радуга по-новому obsahuje 353 internacionalismů, 3. díl (poslední) učebnice Класс! obsahuje dokonce 461 internacionalismů. Příčinu užití tak velkého počtu internacionalismů v této jediné učebnici přikládáme snaze autorů o zařazení co nejaktuálnějších témat, která v ostatních učebnicích dokonce zcela chybějí (např. moderní komunikace a počítačová technika.) Ostatní učebnice obsahují od 114 do 209 internacionalismů, výjimku tvoří pouze učebnice Радуга по-новому 4. díl, která

je předstupněm pro poslední díl a obsahuje 263 internacionalismů. Pro ilustraci předkládáme graf zachycující počet internacionalismů v jednotlivých učebnicích.

V prvních dílech obou sérií převažují substantiva, a to dokonce 90,6 % a 91,4 %. Ve všech dalších dílech počet substantiv postupně klesá (až na nejméně 75,5 %), jelikož se zvyšuje počet ostatních slovních druhů. Analýza celkového korpusu ukazuje, že podíl všech substantiv je 74,8 %, adjektiv 18,2 %, adverbií 4,5 % a verb 2,5 %.

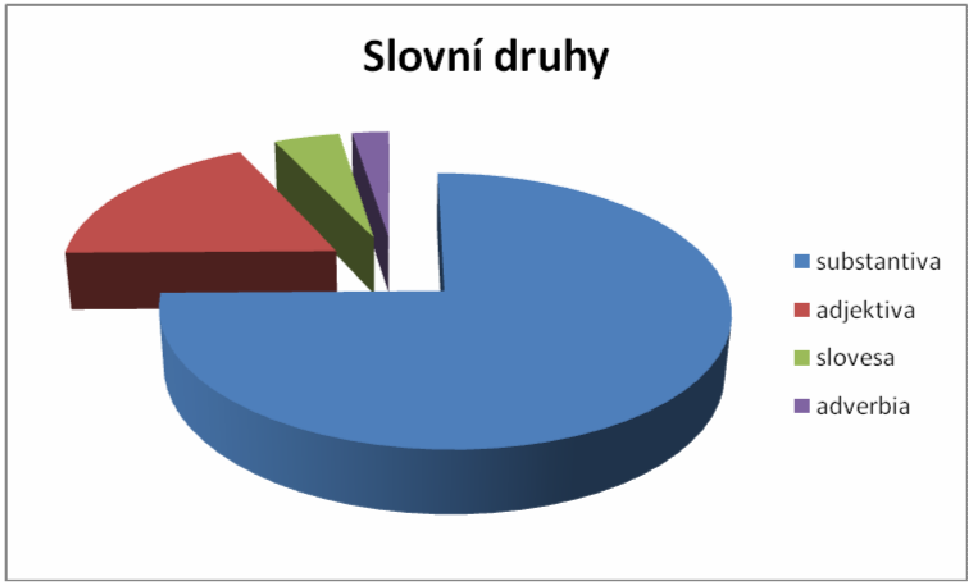

Jak již jsme zmínili v teoretické části této práce, nejčastěji se přejímají právě substantiva, to znamená, že tento výsledek je zcela v normě a odpovídá našemu původnímu očekávání.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo prozkoumat výskyt internacionalismů v učebnicích ruského jazyka pro střední školy. Vzhledem ke stanovanému rozsahu práce a k nečekaně velkému počtu internacionalismů v učebnicích jsem se omezila na serie učebních kompletů Класс a Радуга по-новому. Z vyexcerpovaných výrazů jsem sestavila slovníček internacionalismů obsahující 851 hesel a poté provedla analýzu tohoto vzorku podle různých kritérií. Hlavními závěry analýzy je naprostá převaha substantiv ve zkoumaném materiálu, a také zjištění, že internacionalismy vyskytující se ve sledovaných učebnicích vycházejí z jednoho hnízda, a tak od jednoho základu často pochází substantivum, adjektivum, adverbium i verbum. Tím počet internacionalismů narůstá.

Postupovala jsem systematicky tak, aby bylo stanoveného cíle co nejlépe dosaženo. Nejdříve jsem vyhledala učebnice ruského jazyka a sestavila z nich seznam, jež je uveden v příloze k této práci. Prostudovala jsem odbornou literaturu zmiňující se o internacionalismech za účelem upřesnění pojmů a hlavních témat spojených s problematikou internacionalismů a internacionalizace. Po vypracování teoretické části následovala aktivní excerpce internacionalismů z výše uvedených sérií učebních kompletů. Jejich následná analýza potvrdila mé původní očekávání o převaze substantiv a o tom, že poslední díly učebnic ze zkoumaných kompletů obsahují mnohem více internacionalismů, než díly předchozí.

Závěrem bych ráda zmínila, že mě práce s tímto tématem velmi bavila a ani se mi nechtělo přestávat. S touto problematikou by se dalo pracovat dále a rozšířit ji různými směry. Ať už by šlo o rozšíření teoretické části, kde jsem narazila na související problematiku mezinárodního uměle vytvořeného jazyka Interlingue (dříve Okcidentál) nebo rozvinout zkoumání mezinárodních prefixů a sufixů, jejich výskyt a zastoupení. V praktické části by bylo možné rozšířit okruh zkoumaných učebnic nebo vyexcerpovaný vzorek analyzovat i podle jiných kritérií. Další možností je zabývat se problematikou převodu internacionalismů na grafiku ruštiny. Tomu jsem se již bohužel nemohla věnovat, jelikož bych tím překročila stanovený rámec rozsahu práce. Problematiku internacionalismů bych však v budoucnu ráda rozšířila a věnovala se jí i v diplomové práci.

Резюме

Знание интернационализмов и их употребление может помочь человеку общаться с иностранцем и изучать инностранные языки.

Настоящая работа состоит из двух главных частей, теоретической и практической. Теоретическая часть сосредоточится на уточнении понятия интернационализмов и интернационализации, здесь даётся характеристика процесса заимствования, отмечаются его отрицательные стороны, проблемы, связанные с заимствованием слов, и выгоды использования интернационализмов. Практическая часть представляет собой словарь, составленный из 851 интернационализмов, отысканных автором в двух чешских учебниках русского языка, употребляемых в средних школах ЧР – Класс (1-й – 3-й учебные комплекты) и Радуга по-новому (1-й – 5-й учебные комплекты). В практической части также разработан анализ, который показывает главные результаты работы – в частности, было установлено, что среди исследованных интернационализмов преобладают имена существительные и что учебник Класс 3 содержит бóльшее количество интернационализмов, чем Радуга по-новому. По сравнению с остальными учебниками он ориентируется на самые актуальные темы. Многие употребляемые в нём интернационализмы кассаются современной коммуникации и компьютерной техники.

Над настоящей темой можно было бы продолжать работать, в теоретической части можно, например, коснуться темы международного языка, созданного из интернационализмов – «Interlingue» (раньше «Okcidental»), или расширить исследование интернациональных префиксов и суффиксов, используемых в учебниках русского языка. В практической части можно расширить число исследуемых учебников или провести анализ и по другим критериям. Мы, к сожалению, не смогли разработать эти пункты, чтобы наша работа не была слишком длинной. В будущем мы бы хотели более подробно разработать тему интернационализмов в учебниках русского языка в нашей дипломной работе. Надеемся, что настоящая работа будет полезна читателям и принесёт новую информацию, которая привлечёт их интерес к интернационализмам.

Seznam použité literatury

Černý, Jiří: Úvod do studia jazyka. Olomouc, 1998

Filipec, Josef - Čermán, František: Česká lexikologie. Praha, 1985

Gazda, Jiří: Dynamika a internacionalizace slovní zásoby současné ruštiny. Brno, 2002

Gazda, Jiří: Proměny jazyka a literatury v současných ruských textech. Brno, 2007

Jelínek, Stanislav: Raduga po-novomu 1, [A1]: učebnice ruštiny. Plzeň: Fraus, 2007

Jelínek, Stanislav: Raduga po-novomu 2: učebnice ruštiny. Plzeň: Fraus, 2008

Jelínek, Stanislav: Raduga po-novomu 3, [A2]: učebnice ruštiny. Plzeň: Fraus, 2009

Jelínek, Stanislav: Raduga po-novomu 4, učebnice ruštiny. Plzeň: Fraus, 2011

Jelínek, Stanislav: Raduga po-novomu 5, učebnice ruštiny. Plzeň: Fraus, 2011

Kožmínová, Drahomíra: Anglicko-český slovník internacionálních sloves. Brno, 1998

Linhart, Jiří: Slovník cizích slov pro nové století. Český Těšín, 2004

Ondráček, Tomáš: Interlingue pro každého. Žďár nad Sázavou, 1991

Ondráček, Tomáš: Slovník mezinárodních slov (internacionalismů). Žďár nad Sázavou, 1995

Orlova, Natália – Vágnerová, Marta – Kožušková, Mirka: Klass! Ruština pro střední školy. Učebnice a pracovní sešit. 1. díl. Praha: Klett, 2010

Orlova, Natália – Vágnerová, Marta – Kožušková, Mirka: Klass! Ruština pro střední školy. Učebnice a pracovní sešit. 2. díl. Praha: Klett, 2011

Orlova, Natália – Vágnerová, Marta – Kožušková, Mirka: Klass! Ruština pro střední školy. Učebnice a pracovní sešit. 3. díl. Praha: Klett, 2012

Poštolková, Běla – Roudný, Miroslav - Tejnor Antonín: O české termonilogii. Praha, 1983

Sborník konference ve Šlapanicích u Brna 17. - 19. 11. 1999: Čeština- univerzália a specifika. Brno, 2000

Sborník příspěvků z konference: Internacionalizmy v nové slovní zásobě. Praha, 2003

Svobodová, Diana: Aspekty hodnocení cizojazyčných přejímek: Mezi módností a standardem. Ostrava, 2009

Seznam internetových zdojů

http://slovnik-cizich-slov.abz.cz

http://is.muni.cz/th/185101/ff_b/

www.slovnik-cizich-slov.net

Příloha

Příloha

Aktuální stav nabídky učebnic ruského jazyka

(ZŠ, SŠ,VŠ, JŠ a učebnic PRO SAMOUKY):

1 Knihy dostupné v knihovnách v Českých Budějovicích vydané v letech 2000-2013:

1.1 Učebnice pro základní střední a jazykové školy:

1. Autorský kolektiv pracovníků Lingea: Ruština: konverzace. Brno: Lingea, 2009
2. Barnet, Vladimír: Ruština pro pokročilé. Voznice: Leda, 2003
3. Belyntseva, Olga – Janek, Adam: Učebnice současné ruštiny = Učebnik sovremennogo russkogo jazyka. 1. díl. Brno: Computer Press, 2009
4. Brčáková, Dagmar - Mistrová, Veronika - Arapova, Natalia: Govorite po-russki =Ruská konverzace Voznice: Leda, 2002
5. Hodinářová, Jana: Ruský jazyk: sbírka úloh pro společnou část maturitní zkoušky: vyšší obtížnost. Praha: Tauris, 2002
6. Hodinářová, Jana: Ruský jazyk: sbírka úloh pro společnou část maturitní zkoušky: základní obtížnost. Praha: Tauris, 2002
7. Horvátová, Marie – Anfilov, Mark: Ruská konverzace. Praha: VŠE, 2000
8. Hříbková, Radka – Hlaváček, Antonín: Ruský jazyk v kostce: pro střední školy: [konverzační témata, reálie]. Havlíčkův Brod: Fragment, 2004
9. Chamrajeva , Jelizaveta – Broniarz, Renata: Vremena : kurz ruského jazyka pro střední školy a víceletá gymnázia. 3, Pracovní sešit. Dubicko: Infoa, 2010
10. Chamrajeva, Jelizaveta - Broniarz, Renata: Vremena : kurz ruského jazyka pro začátečníky: pro 2. stupeň základních škol, víceletá gymnázia a střední školy 2. Pracovní sešit. Dubicko: Infoa, 2009

11. Chamrajeva, Jelizaveta – Broniarz, Renata: Vremena : kurz ruského jazyka pro začátečníky: pro 2. stupeň základních škol, víceletá gymnázia a střední školy. 1, Metodická příručka. Dubicko: Infoa, 2009

12. Chamrajeva, Jelizaveta – Broniarz, Renata: Vremena : kurz ruského jazyka pro začátečníky: pro 2. stupeň základních škol, víceletá gymnázia a střední školy. 1, Pracovní sešit. Dubicko: Infoa, 2009

13. Chamrajeva, Jelizaveta - Broniarz, Renata: Vremena 3: kurz ruského jazyka: učebnice pro střední školy a víceletá gymnázia. Dubicko: Infoa, 2010

14. Chamrajeva, Jelizaveta – Ivanova, Elza - Broniarz, Renata: Vremena 2: kurz ruského jazyka: učebnice pro 2. stupeň základních škol, víceletá gymnázia a střední školy. Dubicko: Infoa, 2009

15. Chamrajeva, Jelizaveta – Ivanova, Elza – Broniarz, Renata: Vremena 1: kurz ruského jazyka pro začátečníky: učebnice pro 2. stupeň základních škol, víceletá gymnázia a střední školy. Dubicko: Infoa, 2009

16. Ivanova, Marija – Franta, Michal: Ruština: otázky & odpovědi: nejen k maturitě. Dubicko: Infoa, 2008

17. Janek, Adam – Mamonova, Julija: Učebnice současné ruštiny. 2. díl: + mp3 : vhodné i pro samouky. Brno: Computer Press, 2011

18. Jelínek, Stanislav: Raduga po-novomu 1, [A1]: učebnice ruštiny. Plzeň: Fraus, 2007

19. Jelínek, Stanislav: Raduga po-novomu 1: pracovní sešit. Plzeň: Fraus, 2007

20. Jelínek, Stanislav: Raduga po-novomu 1: příručka učitele. Plzeň: Fraus, 2008

21. Jelínek, Stanislav: Raduga po-novomu 2: pracovní sešit. Plzeň: Fraus, 2008

22. Jelínek, Stanislav: Raduga po-novomu 2: příručka učitele. Plzeň: Fraus, 2008

23. Jelínek, Stanislav: Raduga po-novomu 2: učebnice ruštiny. Plzeň: Fraus, 2008

24. Jelínek, Stanislav: Raduga po-novomu 3, [A2]: pracovní sešit. Plzeň: Fraus, 2009

25. Jelínek, Stanislav: Raduga po-novomu 3, [A2]: učebnice ruštiny. Plzeň: Fraus, 2009

26. Jelínek, Stanislav: Raduga po-novomu 3: ruština pro střední a jazykové školy: metodická příručka. Plzeň: Fraus, 2011

27. Kabyszewa, Irina – Kusal, Krzysztof: Ruština: školní kurz gramatiky: [pro úrovně: začátečníci, středně pokročilí a pokročilí: A2-B2]. Dubicko: Infoa, 2011

28. Kalita, Inna – Celerová, Jaroslava: Praktická cvičení z ruského jazyka. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, 2003

29. Karnějeva, Ljudmila: Ruština: maturitní příprava: [B1-B2]. Dubicko: Infoa, 2011

30. Karnějeva, Ljudmila: Ruština: slovní zásoba A2. Dubicko: Infoa, 2012

31. Kožušková, Miroslava: Ruština pro středoškoláky: 26 detailně zpracovaných kapitol s českým překladem. Třebíč: Radek Veselý, 2003

32. Krátká, Margarita – Golčáková, Bohuslava: Ruský jazyk pro začátečníky. V Plzni: Západočeská univerzita, 2001

33. Krátká, Margarita: Ruský jazyk pro začátečníky: pracovní sešit. V Plzni: Západočeská univerzita, 2001

34. Michlová, Světlana: Konverzační témata z ruského jazyka: příprava k maturitě. Praha: Fortuna, 2006

35. Navrátilová, Jana: Ruština: konverzace = Češsko-russkij razgovornik. Dubicko: Infoa, 2001

36. Navrátilová, Jana: Ruština: konverzace & slovník = češsko-russkij razgovornik & slovar'. Dubicko: Infoa, 2010

37. Orlova, Natália – Vágnerová, Marta – Kožušková, Mirka: Klass! Ruština pro střední školy. Učebnice a pracovní sešit. 1. díl. Praha: Klett, 2010

38. Orlova, Natália – Vágnerová, Marta – Kožušková, Mirka: Klass! Ruština pro střední školy. Učebnice a pracovní sešit. 2. díl. Praha: Klett, 2011

39. Orlova, Natália – Vágnerová, Marta – Kožušková, Mirka: Klass! Ruština pro střední školy. Učebnice a pracovní sešit. 3. díl. Praha: Klett, 2012

40. Svobodová, Jiřina - Rykovská, Milena: Ruský jazyk pro začátečníky 1. Plzeň: Západočeská univerzita, 2007

41. Svobodová, Jiřina – Rykovská, Milena: Ruský jazyk pro začátečníky 2. Plzeň: Pedagogická fakulta, 2006

42. Tahovská, Ladislava: Ruština poslechem: cvičení a testové úlohy: pro střední a vysoké školy, jazykové kursy a samouky. Praha: Leda, 2005

43. Zagrebelnaya, Maria: Moj russkij drug: načal'nyj kurs russkogo jazyka s illjustracijami: učebnik = My russian friend: basic Russian with illustrations: course book. Sankt-Peterburg : Zlatoust, 2011

44. Žofková, Hana: Česko-ruská konverzace. Voznice: Leda, 2003

45. Žofková, Hana: Pojechali 1 : metodická příručka k učebnici ruštiny pro základní školy a víceletá gymnázia. Praha; Úvaly: SPL - Práce ve spolupráci s nakladatelstvím Albra, 2002

46. Žofková, Hana: Pojechali 1 : pracovní sešit k učebnici ruštiny pro základní školy a víceletá gymnázia. Praha; Úvaly: SPL - Práce ve spolupráci s nakladatelstvím Albra, 2002

47. Žofková, Hana: Pojechali 1 : učebnice ruštiny pro základní školy a víceletá gymnázia. Praha; Úvaly: SPL - Práce ve spolupráci s nakladatelstvím Albra, 2002

1.2 Vysokoškolské a specializované učebnice, gramatiky, morfologie:

1. Anfilov, Mark – Hutarová, Marcela: Dialogy obchodního jednání v ruštině. Praha: Oeconomica, 2004
2. Babiel, Renate a Nikolai: Slovesa od A do Z - ruština : přehled časování v tabulkách. Praha: Klett, 2006
3. Babiel, Renate a Nikolai: Stručná gramatika ruštiny: moderní, přehledná, srozumitelná. Praha: Klett, 2006
4. Balcar, Milan: Ruská gramatika v kostce. Praha: Oeconomica, 2004
5. Balcar, Milan: Sbírka cvičení k ruské gramatice. Praha: Oeconomica, 2004
6. Basko, N.V.: Znakomimsja s russkimi tradicijami i žizn′ju rossijan : učebnoje posobije po kul'turologi, razvitiju reči i čteniju dlja izučajuščich russkij jazyk kak inostrannyj. Moskva: Russkij jazyk - Kursy, 2010
7. Celerová, Jaroslava: Ruský jazyk v podnikání. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, 2000
8. Celerová, Jaroslava: Ruština pro hospodářskou praxi : (ekonomické texty pro bakaláře). V Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, 2001
9. Csiriková, Marie – Golčáková, Bohuslava: Ruská gramatika ve cvičeních. Voznice: Leda, 2012
10. Csiriková, Marie – Vysloužilová, Eva: Ruština v praxi = Praktičeskij kurs russkogo jazyka. Voznice: Leda, 2002
11. Česal, Bedřich – Vyčichlová, Ema: Cvičení z ruské syntaxe. I, Věta jednoduchá. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni 2010
12. Česal, Bedřich – Vyčichlová, Ema: Cvičení z ruské syntaxe. II, Souvětí. Plzeň: Západočeská univerzita, 2008
13. Folprechtová, Jana – Křečková, Eva: Jazykové a komunikativní hry v ruštině: na pokročilém stupni výuky. Ostrava: Montanex, 2006

14. Folprechtová, Jana – Žižková, Ivana: Raduga 1: jazykové a komunikativní hry. Plzeň: Fraus, 2003

15. Grenarová, Renée: Morfologie ruštiny v přehledech a cvičeních. Zájmena. Brno: Masarykova univerzita, 2011

16. Grenarová, Renée: Morfologie ruštiny v přehledech a cvičeních. Neohebné slovní druhy. Brno: Masarykova univerzita, 2011

17. Grenarová, Renée: Morfologie ruštiny v přehledech a cvičeních. Podstatná jména. Brno: Masarykova univerzita, 2011

18. Grenarová, Renée: Morfologie ruštiny v přehledech a cvičeních. Přídavná jména. Brno: Masarykova univerzita, 2009

19. Harbitski, Siarhei: Ruština pro mezinárodní vztahy. Praha: Oeconomica, 2011

20. Horvátová, Marie – Anfilov, Mark: Ruština pro ekonomy I: odborné texty. Praha: Oeconomica, 2003

21. Horvátová, Marie – Anfilov, Mark: Ruština pro ekonomy. II, Odborné texty. Praha: Oeconomica, 2004

22. Horvátová, Marie: Rusko-česká a česko-ruská ekonomická lexika. Praha: Oeconomica, 2008

23. Horvátová, Marie: Textová cvičebnice ruštiny pro ekonomy III. Praha: Oeconomica, 2006

24. Horvátová, Marie: Textová cvičebnice ruštiny pro ekonomy. Praha: Oeconomica, 2005

25. Kalita, Inna: Fonetika russkogo jazyka. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, 2002

26. Kozlova, Tatiana a kolektiv Dogovorilis'!: obchodujeme, podnikáme a komunikujeme v ruštině. Plzeň: Fraus, 2008

27. Kupcevičová, Jelena: Russkaja orfografija v pravilach, upražnenijach i tablicach = (Ruská ortografie). Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2009

28. Machek, Václav: Korespondence I. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2011

29. Machek, Václav: Korespondence II. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2011

30. Moskvitina, L. I.: V mire novostej : učebnoe posobie po razvitiju navykov audirovanija na materiále jazyka sredstv massovoj informacii (prodvinutyj etap). Časť 1. Sankt-Petrburg : Zlatoust, 2009

31. Moskvitina, L. I.: V mire novostej : učebnoje posobije po razvitiju navykov audirovanija na materiale jazyka sredstv massovoj informacii (prodvinutyj etap). Časť 2. Sankt-Peterburg, Zlatoust, 2009

32. Mrověcová, Ljuba: Obchodní ruština = [Russkij jazyk v torgovle]: vše, co potřebujete pro rozvoj písemného i ústního projevu. Brno: Computer Press, 2007

33. Myronova, Halyna – Gálová, Dita: Ruština pro podnikatelskou sféru. Masarykova univerzita, 2003

34. Navrátil, Alois – Vyčichlová, Ema: Korektivní kurz ruské výslovnosti. Plzeň: Západočeská univerzita, 2007

35. Navrátil, Alois: Ruština pro studenty humanitních oborů. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2002

36. Pihrtová, Marie: Ruština pro techniky. V Plzni: Západočeská univerzita, 2000

37. Podlesnych, Aljona: Ruské idiomy = Russkije frazeologizmy. Brno: Computer Press, 2011

38. Přibylová, Květoslava – Žampachová, Vlastimila: Ruština pro studenty elektrotechnické fakulty. Praha: Vydavatelství ČVUT, 2004

39. Rezková, Jaroslava: Ruština pro právníky. Praha: Karolinum, 2004

40. Svobodová, Jiřina: Cvičení z ruské morfologie II. Plzeň: Západočeská univerzita, 2004

41. Svobodová, Jiřina: Cvičení z ruské morfologie. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni 2001

42. Svobodová, Jiřina: Gramatický proseminář. Plzeň: Západočeská univerzita, 2000

43. Šišková, Naděžda: Základy ruského práva a ruské právnické terminologie. Praha: Linde, 2006

44. Vágnerová, Marta – Měšťan, Jan: Jednáme rusky. Písek: J & M, 2003

45. Vavrečka, Mojmír: Ruská slovesa a jejich české ekvivalenty: [klasifikace sloves do tříd, tabulky vzorů, česko-ruská homonyma, cvičení s klíčem]. Brno: Computer Press, 2007

46. Vavrečka, Mojmír: Russkij jazyk dlja sfery turbiznesa = Ruština pro oblast cestovního ruchu. Ostrava: Ostravská univerzita 2000

47. Vysloužilová, Eva a kol.: Cvičebnice překladu pro rusisty. I., Politika, ekonomie. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002

48. Vysloužilová, Eva: Nezapomínejte ruštinu: ruská konverzace a základy translatologie pro středně pokročilé. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000

49. Zacharov, V. P.: Češskij v karmaně : russko-českij razgovornik. Sankt-Petěrburg: Paritet, 2002

1.3 Cestovní konverzace a učebnice typu „Domluvíme se…“:

1. Božoňová, Iveta: Ruština na cesty: konverzační příručka. Bratislava: Príroda, 2006

2. Domes, Vlastimil: Ruská konverzace. Čestice: Rebo Productions, 2000

3. Hříbková, Radka – Liptáková, Zuzana: Ruština pro samouky. Praha: Fragment, 2012

4. Kaguševa, Marija: Ruština za 24 dnů. Brno: Edika, 2012
5. Lepilová, Květuše: Rusky na cesty: základní slovní obraty pro dorozumění s cizincem. Brno: Computer Press, 2007
6. Navrátilová, Jana: Ruština: konverzace, turistický průvodce, gramatika, slovník = Češsko-russkij razgovornik & slovar'. Dubicko: Infoa, 2003
7. Nekolová, Věra – Camutaliová, Irena - Vasiljeva-Lešková, Alena: Ruština nejen pro samouky. Praha: Leda, 2002
8. Němcová, Jarmila: Cestovní konverzace v pěti jazycích. Brno: Computer Press, 2006
9. Pařízková, Štěpánka: Azbuka interaktivní. Dolní Ředice: P & P, 2012
10. Rudolf, Dittrich: Rusky za 30 dní= Po-russki za 30 dnej. Dubicko: Infoa, 2008
11. Wildemann, Victoria: Ruština: rychlokurz pro začátečníky: [učebnice]. Praha: Klett, 2006

2 Učebnice dostupné v knihkupectvích (kamenné obchody i online knihkupectví):

(-učebnice, jež jsou zapsány v seznamu dostupných v knihovnách, neuvádím)

1. Autorský kolektiv pracovníků Lingea: Češskij razgovornik. Brno: Lingea, 2011
2. Autorský kolektiv pracovníků Lingea: Gramatika současné ruštiny. Brno: Lingea, 2012
3. Dekanová, Eva – Ondrejčeková, Erika: DA! Ruština. Nitra: Enigma, 2010

4. Golčáková, Bohuslava: Ruština pro mezinárodní vztahy. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008
5. Jelínek, Stanislav: Raduga po-novomu 4, pracovní sešit. Plzeň: Fraus, 2011
6. Jelínek, Stanislav: Raduga po-novomu 4, příručka učitele. Plzeň: Fraus, 2011
7. Jelínek, Stanislav: Raduga po-novomu 4, učebnice ruštiny. Plzeň: Fraus, 2011
8. Jelínek, Stanislav: Raduga po-novomu 5, pracovní sešit. Plzeň: Fraus, 2011
9. Jelínek, Stanislav: Raduga po-novomu 5, příručka učitele. Plzeň: Fraus, 2011
10. Jelínek, Stanislav: Raduga po-novomu 5, učebnice ruštiny. Plzeň: Fraus, 2011
11. Jirků, Tomáš – Mrověcová, Ljuba: Obchodní ruština + 4 CD. CPress, 2007
12. Leška, Oldřich: Jazyk v strukturním pojetí – Kapitoly ze synchronní a diachronní analýzy ruštiny. Praha: Euroslavica, 2003
13. Michlová, Světlana: Ruský jazyk – příprava k maturitě. Praha: Fortuna, 2009
14. Michlová, Světlana: Současná ruština – pro školu a veřejnost. Praha: Fortuna, 2003
15. Navrátilová, Jana: Ruština – kapesní konverzace & slovník. Dubicko: Infoa, 2012
16. Orlov, A.: Obchodní korespondence a komunikace Ruština – Dopisy, e-maily a telefonáty s jistotou. Praha: Klett, 2011
17. Pařízková, Štěpánka: Ruština – kurz pro samouky. Dolní Ředice: Pavel Pařízek, 2012
18. Pařízková, Štěpánka: Ruština pro začátečníky a samouky. Dolní Ředice: Pavel Pařízek, 2010
19. Rajnochová, Natálie: Domluvíte se rusky? Praha: Svoboda, 2009
20. Vacková, J.: Ruština pro pokročilé. Praha: Leda, 2007

21. Vasiljevová, A. - Camutaliová, I. - Nekolová, V.: Ruština nejen pro samouky – verze s CD. Leda, 2007

22. Vysloužilová, E. – Csiriková, M.: Ruština v praxi – verze s CD. Leda, 2010

23. Wildemann, Victoria: Rychlokurz pro začátečníky. Ruština. Praha: Klett, 2006

24. Žofková, H. - Janešová, J. – Prokopová, L. – Horvátová M. – Hříbková, R.: Ruština ihned k použití – do kapsy. Voznice: Leda, 2008